

Muhakkiklik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Nizamettin ERKEK¹

Faysal ÖZDAŞ²

Muhammed DAĞ³

Özet

Bu araştırmada amaç okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin tutum ve algılarının ortaya çıkarılması için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim döneminde Mardin ili ve tüm ilçelerinde görevli okul müdürlerinin görüşleri tarama yönteminden yararlanarak elde edilmiştir. 5'li likert tipi şeklinde hazırlanan taslak (N=32 madde), uzman görüşlerini alınması için sunulmuştur. Alınan uzman görüşü ile birlikte taslak (N=30 madde) açılımlı faktör analizinin ortaya konulması için okul müdürlerine (N=189 kişi) uygulanmıştır. Analiz uygulamaları için faktör analizinde SPSS ve doğrulayıcı analizinde AMOS programları kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin 23 maddede ve 5 farklı boyutta toplandığı görülmüştür. Çalışmada, KMO Barlett testi [$\chi^2(300) = 8203,303; p < .01$] değeri, faktörlerin açıklanan varyans yüzdesinin 62,703 ve Cronbach Alphası 932-,797 arasında değer aldığı görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi için ölçek tekrar okul müdürlerine (N=256) uygulanmıştır. Bu uygulama ile elde edilen analiz sonucunda model uyum indeksleri elde edilmiştir. Böylece model uyum indekslerinin kabul edilebilirliği için uygun olan mükemmel uyum ve kabul edilebilir düzeyinde oldukları anlaşılmıştır. Netice itibari ile hazırlanan muhakkiklik tutum ölçeği "Zorluk, Fayda, Duygu, Uzmanlık ve Görev Dağılımı" gibi faktörlerden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak çalışmalarda kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Böylece ölçek okul müdürlerinin Muhakkiklik görevinde yaşadığı sorunları ile ilgili yapılabilecek çalışmalarda kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Muhakkik
Araştırma
Okul müdürleri
Geçerlik
Güvenirlik

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 15.05.2023

Kabul Tarihi: 11.09.2023

Elektronik Yayın Tarihi: 29.12.2023

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1297290

¹ Bilim Uzmanı, Milli Eğitim Bakanlığı, Nizamettin.erkek@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7937-259X

² Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, faysalozdas@artuklu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2261-9504

³ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, paradigma-25@hotmail.com ORCID: 0009-0008-5526-2960

Authenticity Attitude Scale: Validity and Reliability Study

Abstract

For this purpose, it expands a valid and reliable scale that can reveal the attitudes of school principals towards the duty of inspector. The research was obtained by using the scanning method under the supervision of school principals in Mardin in 2022. The use of a 5-point Likert-type pattern (N=32 items) was presented for expert opinion. The expenditures (N=30 items) together with the expert opinions obtained were applied to the school principals (N=189 people) to reveal the exploratory factor analysis. It is used in SPSS for factor analysis and AMOS program for confirmatory analysis for analysis applications. Measure the results of the analyzes in 23 items and the values in which 5 different values are collected. In the study, the KMO Barlett test [$\chi^2(300) = 8203,303; p < .01$] value preserves the values of the percentage of variance examining the data in the range of 62,703 and Cronbach's Alpha in the range of 932-0.797. For confirmatory factor analysis, the scale was applied again to school principals (N=256) this time. As a result of the analysis obtained with this application, model fit indices were obtained. Thus, it has been understood that the model fit indices are perfect fit and acceptable for the Acceptability. As a result, it has been concluded that the scale of judgment attitude measurement can be used as a valid and reliable scale. Thus, the scale guides the inadequate use of school principals' discretion.

Keywords

Inspection
Investigation
School principals
Validity
Reliability

About Article

Sending Date: 15.05.2023
Acceptance Date: 11.09.2023
Electronic Issue Date: 29.12.2023

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1297290

GİRİŞ

Kamu hizmetlerin artması ve çeşitlenmesiyle beraber bu hizmetlerde hem nicelik hem de nitelik olarak artışlar meydana gelmektedir. Bu hizmetlerin yürütülmesi için organizasyon, personel ve işlemlerin artışı sonucu olarak bazen olumsuzluklar meydana gelebilmektedir. Sürekli büyüyen ve gelişen bu hizmetlerin kontrol altına alınması ve denetlenmesi önem arz etmektedir (Korkmaz, 2009). Kamu hizmetinde çalışanlar mevzuata aykırı davranışlar sergileyebilirler. Bu durumda bu davranışların yönetim tarafından incelenmesi, soruşturulması ve ilgili mevzuat çerçevesinde bir sonuca bağlanması gerekmektedir (Taymaz, 2015).

Mevzuatta konusu suç teşkil edebilecek eylemler, isteyerek veya istemeyerek de olsa bütün kamu kuruluşlarında olduğu gibi Milli Eğitim Bakanlığında da meydana gelebilmektedir. Bu mevzuat emirlerine karşı eylemlerin suç teşkil edip etmediği, bu

eylemlerin suç teşkilde edecekse bu suçun karşılığının ne olacağı inceleme/soruşturma neticesinde ortaya çıkarılabilir. Mili Eğitim Bakanlığı bünyesinde inceleme ve soruşturma görevleri bakanlık müfettişlerinin/eğitim müfettişlerinin temel görevleri arasındadır (MEB 2019). Ancak zaman zaman inceleme ve soruşturma görevleri okul müdürleri tarafından da yürütülmektedir. Okul müdürleri, disiplin amiri tarafından mevzuat çerçevesinde inceleme/soruşturma görevlerini yürütebilmektedir. Şüphesiz bu işlemler, okul müdürlerinin doğrudan tanımlanmış görevleri arasında yer almamakta, okul müdürlerine fazladan bir yük getirmektedir.

Okul örgütü gerek gerçekleştirdiği amaçlar gerekse yaptığı faaliyetler neticesinde önemli görevler üstlenmektedir. Okul yönetiminin temel görevi, okulun önceden belirlenmiş amaçlarına uygun olarak okulu yaşatmak ve gelişimine katkıda bulunmaktır (Taymaz, 2009). Zaman içerisinde okul örgütünün düzenini bozabilecek, amaçlarını sekteye uğratabilecek problemlerin yaşanması mümkündür. Bu problemlerin tespit edilmesi ile ihmal, kasıt ve kusuru olan personelin bazı yaptırımlarla karşılabilmeleri yapılacak inceleme/soruşturmalarla mümkündür (Şirin ve Dal, 2019). Kurumlarda veya okullarda sorunların oluşmaya başlaması ile kurum yöneticileri var olan yönetmelikler çerçevesinde gerekli tedbirleri almaları gerekir. Yöneticilerin konusu suç olan eylemler için yaptırımlara başvurmaları beklenmektedir (Bursalıoğlu, 2021).

Bu yaptırımlar için idarenin “Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır” ifadesi yer almaktadır (Anayasa 129. Madde). Yine Kamu kurumlarında “inceleme/soruşma görev için, Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatında disiplin amiri ve atamaya yetkili amir sıfatıyla bakanlık teşkilatı ile bağlı kuruluşlarda ve okullarda görevli tüm memurların disiplin amiri ve atamaya yetkili amiri olarak Bakan; bakanlıkta en üst disiplin amiri olarak müsteşar; illerde ise en üst disiplin amiri olarak valiler; ilçelerde en üst disiplin amiri olarak kaymakamlar; hizmet birimlerinde birim amirleri; okul ve kurumlarda müdürler; disiplin amiri sıfatıyla, buralarda görevli memurlar hakkında doğrudan inceleme/soruşturma yapmaya yetkilidirler. Bu amirler, emirleri altında bulunan ve hakkında inceleme-soruşturma yapılanın hiyerarşi yönünden dengi veya üstü konumunda bulunan memurları usulünce muhakkik/soruşturmacı olarak görevlendirmek/görevlendirilmesini sağlamak suretiyle de dolaylı olarak inceleme/soruşturma yaptırabilirler” şeklinde ifade edilmektedir (MEB, 2006).

Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği okul müdürünün görevlerini, “Türk milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge ve diğer ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere tüm kaynakların etkili ve verimli kullanımından, ekip ruhu anlayışıyla yönetiminden ve temsilinden birinci derecede sorumlu eğitim ve öğretim lideridir” şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 2013). Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 29/01/2008 tarihli müsteşarlık makamına iletilen yazıda, “Uzmanlık gerektirmeyen inceleme, disiplin soruşturması ile ön inceleme iş ve işlemlerin mahallinde disiplin amirlerince veya muhakkik görevlendirilerek yürütülmesi ve sonuçlandırılmasının yerinde olacağı

düşünülmektedir” (MEB, 2023) ifadesi yer almaktadır. Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri uyarınca okul müdürlerine inceleme/soruşturma için muhakkiklik görevi verilmektedir.

Muhakkik, Türk Dil Kurumu Sözlüğüne (TDK, 2023) göre, gerçeği araştıran, soruşturmacı olarak tanılanmaktadır. Muhakkik, disiplin amirinin verdiği talimat ile tahkikat yapmakla yükümlü memurdur (Karagöz, 2016). Bu tanımda özel bir görev alanı olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca tanım için *“Soruşturma yapmakla görevlendirilen müfettiş ya da muhakkikin, öncelikle soruşturma emri ve varsa ekleri ile toplanacak belge, dinlenecek şikayetçi, ihbarcı, tanık ve haklarında iddialar ileri sürülen görevlilerin ifadelerinin konulacağı bir dosya hazırlaması, soruşturma emri kapsamında yer alan iddiaları/konuları ve bu iddiaların/konuların kim(ler) tarafından ve kim(ler) hakkında ileri sürüldüğünü dikkatle inceleyip değerlendirmek suretiyle bir -soruşturma çalışma plânı- yapması, soruşturma yapılma sürecinde “disiplin cezası vermede zamanaşımı” durumunu gözetmesi gerekmektedir”* şeklinde resmi kaynaklarda geçmektedir (MEB, 2006). Muhakkik belirlenen sınırla çerçevesinde inceleme/soruşturma yapar. Muhakkik/müfettişin amacı, inceleme/soruşturma emrinde belirtilen olayı doğrulamak değildir. Görevlendirmeden temel amaç gerçeğe ulaşmaktır. Bundan dolayı olay hakkındaki bütün belgelerin toplanması gerekir. Belgelerin toplanması aşamasında itham edilenin lehinde ve aleyhinde olabilecek bütün belgelerin toplanmasına önem verilmelidir (Ünal, 2006).

Araştırmalar, okul müdürlerinin muhakkiklik görevini yerine getirmede istekli olmadıkları ve görev sırasında zorlandıklarını göstermektedir. Örneğin Yeşil Yıldırım ve Levent (2021) tarafından yapılan araştırmada, bazı okul müdürlerinin verilen muhakkiklik görevi için istekli olmadıklarını, muhakkiklik görevinin kendileri dışında diğer birimlerde görevlilerin yapması gerektiğini ifade etmişlerdir. Başka bir araştırmada, okul müdürleri, tanıdıkların inceleme/soruşturmalarını yaptıklarından dolayı rol çatışması yaşadıklarını, objektif karar vermede zorlandıklarını, bu durumun okul müdürlerinin sosyal ilişkilerine zarar verdiğini belirtmişlerdir (Bozak ve Karabulut, 2021). Okul müdürleri, ayrıca bu konuda uzman olmadıkları için çok zaman harcadıklarını, birlikte görev yaptıkları meslektaşlarının soruşturmalarını yaptıkları için psikolojik olarak yıprandıklarını (Yeşil Yıldırım ve Levent, 2021; Şirin ve Dal, 2019) araştırma sonuçları göstermektedir. Okul müdürlerinin önemli bir kısmı, muhakkiklik konusunda kurs veya seminer tarzında eğitim almalarına rağmen bu konuda kendilerini yeterli görmediklerini belirtmişlerdir (Şirin ve Dal, 2019).

Okul müdürleri, asli görevlerine ek olarak mevzuat çerçevesinde inceleme ve soruşturma gibi önemli ve hassas görevler yerine getirmektedirler. Muhakkiklik görevi ile okul müdürleri, hukuki açıdan sorumluluk altına girmekte, bu iş ve işlemler için fazladan zaman harcamaktadırlar. Okul müdürlerinin muhakkik görevi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi eğitim kurumlarındaki araştırma ve inceleme sisteminin sorunlarının tespit edilmesi ve bu konuda literatürde ölçeğin olmaması çalışmanın önemli olduğunu göstermektedir. Bu yüzden Muhakkiklik görevi ile ilgili sorunların ortaya çıkması ve bu sorunların çözümü için önerilerin sunulması ve üretilmesi bu çalışmanın önemini arttırdığı

düşünülmektedir. Bu amaçla çalışma, okul müdürlerinin muhakkiklik görevlerine yönelik olarak beşli Likert tipi “Muhakkiklik Tutum Ölçeğinin” (MTÖ) geliştirilmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma modelinde tarama yöntemi esas alınmıştır. Tarama modellerinde yapılan çalışmalar anket formları veya görüşmeler yapılarak elde edilen formal bilgilerle yapılan fakat deney uygulamalarını içinde barındırmayan nicel yöntemlerdendir(Christensen vd., 2015). Model, içinde bulunulan veya geçmiş zaman aralıkları içinde var olan durumların olduğu gibi betimlenmesini amaçlamaktadır. Konu içerisindeki olaylar, bireyler ve bu bunlar gibi durumu etkileyecek nesnelere içinde bulunduğu şartlar baz alınarak tanımlanma yoluna gidilir (Karasar, 1995). Bu çalışmada okul müdürlerinin Muhakkiklik ile ilgili tutumlarına yönelik algılarının ortaya çıkarılması için geçerli ve güvenilir bir ölçeğin yapılması hedef edinilmiş bundan dolayı bu yöntemin daha uygun olabileceği düşünülmüştür.

Evren-Örneklem

Araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılının güz yarısında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Mardin ilinin devlet resmi okullarında görev yapan okul müdürleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise basit seçkisiz yöntemle bu okullarda görevli 445 okul müdürü meydana getirmektedir. Araştırmada toplanan verilerden açımlayıcı faktör analizi için ilk grupta 189 okul müdürü, doğrulayıcı faktör analizi için ise ikinci grupta 256 okul müdürünün görüşüne başvurulmuştur. Örneklem grubuna dahil edilen okul müdürlerinin demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Özellikler	AFA		DFA	
		f	%	f	%
Cinsiyet	Erkek	171	90.5	21	8.2
	Kadın	18	9.5	235	91.8
Yaş	30 yaş ve altı	11	5.8	13	5.1
	31-45 yaş aralığı	129	68.3	171	66.8
	46 yaş ve üzeri	49	25.9	72	28.1
Kıdem	1-5 yıl aralığı	13	6.9	15	5.9
	6- 10 yıl aralığı	30	15.9	34	13.3
	11- 15 yıl aralığı	32	16.9	42	16.4
Müdürlük Kıdemi	16 yıl ve üzeri	114	60.3	165	64.5
	1-5 yıl aralığı	79	41.8	94	36.7
	6-10 yıl aralığı	58	30.7	88	34.4
Mezuniyetiniz	11-15 yıl aralığı	39	20.6	56	21.9
	16 yıl ve üzeri	13	6.9	18	7
	Lisans	135	71.4	188	73.4
	Yüksek Lisans	54	28.6	68	26.6
Toplam		189	100	256	100

Tablo 1’de gösterildiği gibi katılımcılarda Açımlayıcı faktör analizinin (AFA) yapıldığı grup kadınlar %9.5 ve erkekler ise %90.5’ünü oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş aralıklarına bakıldığında 30 yaş altı katılımcıların oranı %5.8, 31-45 yaş aralığı katılımcıların oranı %68.3,

46 yaş ve üzerinde olan katılımcıların oranı ise %25.9'ünü oluşturmaktadır. Kıdem değişkenine göre 1-5 yıl aralığında katılımcıların oranı %6.9, 6-10 yıl aralığında katılımcıların oranı %15.9, 11-15 yıl aralığında katılımcıların oranı %16.9 ve 16 yıl ve üzerinde katılımcıların oranı %60.3'sini oluşturmaktadır. Müdürlük kıdemi değişkenine göre 1-5 yıl aralığında katılımcıların oranı %41.8, 6-10 yıl aralığında katılımcıların oranı %30.7, 11-15 yıl aralığında katılımcıların oranı %20.6 ve 16 yıl ve üzerinde katılımcıların oranı ise %6.9'unu oluşturmaktadır. Mezuniyet değişkenine göre lisans mezunların katılımcıların oranı %71.4'ini ve yüksek lisans mezunlarının katılımcıların oranı ise %28.6'ünü oluşturmaktadır.

Doğrulayıcı Faktör Analizinin (DFA) yapıldığı grupta kadınlar %8.2 ve erkekler ise %91.8'ini oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş aralıklarına bakıldığında 30 yaş altı katılımcıların oranı %5.1, 31-45 yaş aralığı katılımcıların oranı %66.8, 46 yaş ve üzerinde olan katılımcıların oranı ise %28.1'ünü oluşturmaktadır. Kıdem değişkenine göre 1-5 yıl aralığında katılımcıların oranı %5.9, 6-10 yıl aralığında katılımcıların oranı %13.3, 11-15 yıl aralığında katılımcıların oranı %16.4 ve 16 yıl ve üzerinde katılımcıların oranı %64.5'sini oluşturmaktadır. Müdürlük kıdemi değişkenine göre 1-5 yıl aralığında katılımcıların oranı %36.7, 6-10 yıl aralığında katılımcıların oranı %34.4, 11-15 yıl aralığında katılımcıların oranı %21.9 ve 16 yıl ve üzerinde katılımcıların oranı ise %7'sini oluşturmaktadır. Mezuniyet değişkenine göre lisans mezunların katılımcıların oranı %73.4'ini ve yüksek lisans mezunlarının katılımcıların oranı ise %26.6'ünü oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleminde tercih edilen model olarak betimsel tarama modeli esas alınmıştır. Bu yöntem araştırma amacına uygun şekilde belirlenen konu hakkındaki katılımcı algılarının ortaya çıkarılmasını sağlayacak şekilde araştırma imkanını sağlamaktadır (Büyüköztürk, 2017). Bu ölçek konusuna istinaden uygun okul müdürlerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Yine Christensen Johnson ve Turner (2015) amaçlı örnekleme ifade ederken araştırma evrenindeki katılımcıların özelliklerini dikkate alarak çalışmaya katkıları olabilecek şekilde araştırmaya dahil edilir tarzında belirtmişlerdir. Bu bakımdan katılımcılar dahil edilirken okul müdürlerinin Muhakkiklik görevlerini alan kişilerin katılımlarının sağlanmasına dikkat edilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Ölçeğin Geliştirilmesi

Bu ölçeğin geliştirilmesinde izlenen yollar şu şekilde oluşmuştur. Öncelikli olarak problem durumu tanımlanması için alan yazın taranarak var olan sorunlar bağlamında ölçek için madde oluşturulmuştur. Sonrasında birkaç okul müdürü ile konu hakkında görüşmeler yapılmış, sorunlar yazılı olarak belirtilmiş, bu sorunlar bağlamında araştırmanın amacı ortaya konulmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda bu maddelerin dil, anlam ve ifade yeterlikleri için uzman görüşüne başvurulmuştur. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) için SPSS programında gerekli testler yapılarak ölçeğe son hali verilmiştir.

Problemin tanımı ve Amaç

Bu araştırma okullarda meydana gelen herhangi bir vaka durumunda, okul müdürlerine bu durumunun tespiti ve ihmalinde sorumlu kişilerin belirlenmesi ile gerekli müeyyidelerin uygulanmasını sağlamak için Muhakkiklik görevi verilir. Burada amaç okul müdürlerinin Muhakkiklik görevi boyunca yaşadıkları problemlerin belirlenmesi ve okul müdürlerinin görevlerine ilişkin verimliliğin artırılması hakkındaki tutumun ortaya

çkarılmasını amaçlayan geçerli ve güvenilir bir ‘‘Muhakkiklik Tutum Ölçeğini’’ (MTÖ) geliştirmektedir.

1. Aşama: Madde havuzunun oluşturulması:

Okul müdürleri ile yapılan görüşmeler neticesinde muhakkiklik görevlerine ilişkin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında görüşlerin maddeler halinde yazılması istenmiştir. Araştırma kapsamında ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Yapılan bu taramalarda Muhakkiklik ile ilgili Ayvaz (2017), Dal (2019), Düztepe (2019) tezleri ile şeker (2020) makale çalışmalarından yola çıkılarak maddeler oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu maddeler yazılırken maddelerdeki muhakkikliğin tüm boyutları ile ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Böylelikle okul müdürlerinin muhakkiklik hakkındaki tutumlarının her yön ve boyut ile ortaya çıkarılması amaçlanarak madde havuzu oluşturulmuştur.

2.Aşama: Ölçeğe ön uygulamasının yapılması:

Oluşturulan madde havuzu deneme formunda birleştirilmiştir. Toplamda 36 tane maddeye karar verilmiştir. Deneme taslak formu 5li likert tipi şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekte bulunan maddeler; 5=Kesinlikle Katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3= Kararsızım, 2=Katılmıyorum, 1= Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde puanlanmıştır.

3.Aşama: Uzman Görüşüne sunulması:

Eğitim bilimleri alanında uzman biri Dr Öğr. Üyesi bir Doç. Dr. olmak üzere iki öğretim üyesi ve 10 okul müdürü ile taslak maddeler paylaşılmıştır. Bu paylaşım sonrası taslakta bazı dil açısından sorunlu ifadeler yeniden düzeltilmiş, bazı maddeler eklenmiş ve yine bazı maddeler taslak halinden çıkarılmıştır. Böylece ölçekte yapılan son değerlendirmelerle neticesinde deneme formundan 6 madde çıkarılmıştır. Bu netice ile ölçek son hali 30 maddeye düşürülmüştür.

4.Aşama: Forma son şeklin verilmesi:

Ölçekte yapılan ön uygulamalar neticesinde alınan değerlendirilmeler baz alınarak okul müdürleri ve uzman görüşleri birleştirilip deneme ölçeğine son şekli verilmiştir. Böylelikle ölçek için 30 maddede karar kılınmıştır. Geliştirilmiş ölçeğin son hali beşli likert tipinde AFA için 189, DFA için 256 okul müdürüne uygulanmıştır.

5.Adım: Verilerin analiz edilmesi:

Araştırmanın AFA analizinde maddelerin toplam korelasyonundan yararlanılarak elde edilen değere göre maddeler seçilmiştir. Faktör analizi için elde edilen yapının geçerliliği değerlendirilmiştir. Ölçekteki güvenilirliğin ortaya çıkarılması amacıyla her bir faktörün ayrı ayrı ve ölçek genelinde Cronbach Alpha iç tutarlılık oranı hesaplanmıştır. Bunların yanında ‘‘Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı’’ dan yararlanarak faktörlerin kendi arasındaki bağlantının ortaya çıkarılması için analize tabi tutulmuştur. Analiz işlemlerinde istatistik programı SPSS programından yararlanılmıştır. Faktör analizlerinden sonra doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. İlgili faktörlerden model uyum indeksleri bulunmuş ve birinci düzey yol grafikleri yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizleri için ise AMOS programından yararlanılmıştır.

Etik Kurul Beyanı

Araştırma için Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan etik kurul izni, Mardin İl Millî Eğitim Müdürlüğünden de araştırma izni alınmıştır.

Kurul Adı : Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Karar Tarihi : 14/10/2022

Karar Sayısı : 2022/11-2 Sayılı

Evrak Numarası: E-79906804-050.04.04-71107 ve 20/10/2022 Tarihli

Oturum Sayısı : 4

BULGULAR

Ölçekte Madde Seçimi

Madde-Toplam Korelasyonu: Açımlayıcı faktör analizinden elde edilen verilere göre maddelerin toplam korelasyonlarının puanları ile test edilen maddeden alınan puan arasındaki ilişkiyi ifade ettiği göstermektedir. Toplam puan ile maddenin puanları arasındaki bağın yüksek çıkması (.30 ve üzeri) maddelerin yakın davranışları ölçtüğünü ve testte iç tutarlılığının gerekli derecede yüksek olması gerektiği ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2019). Dolayısı ile bu değer altında olan maddelerin ölçekte istenilen hedefte katkı vermesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Bundan dolayı değeri düşük maddenin ölçekten çıkarılması gerektiği yorumu yapılabilir. Böylelikle gereksiz bir madde olarak 27. Maddenin ölçekten çıkarılması uygun bulunmuştur. Diğer maddelerin toplam puanları ile madde faktör yükü puanları aşağıda belirtilen Tablo 2 de ifade edilmiştir.

Tablo 2. Madde-Toplam Korelasyon Değerleri

Madde No	Madde-Toplam Korelasyon	Madde No	Madde-Toplam Korelasyon
T1	.638	T21	.584
T2	.550	T22	.567
T3	.723	T23	.567
T4	.799	T24	.594
T5	.812	T25	.608
T6	.768	T26	.676
T7	.618	T27	.296
T8	.729	T28	.299
T9	.775	T29	.814
T10	.737	T30	.796
T11	.631		
T12	.525		
T13	.436		
T14	.533		
T15	.399		
T16	.572		
T17	.641		
T18	.596		
T19	.673		
T20	.680		

Yapı Geçerliliği

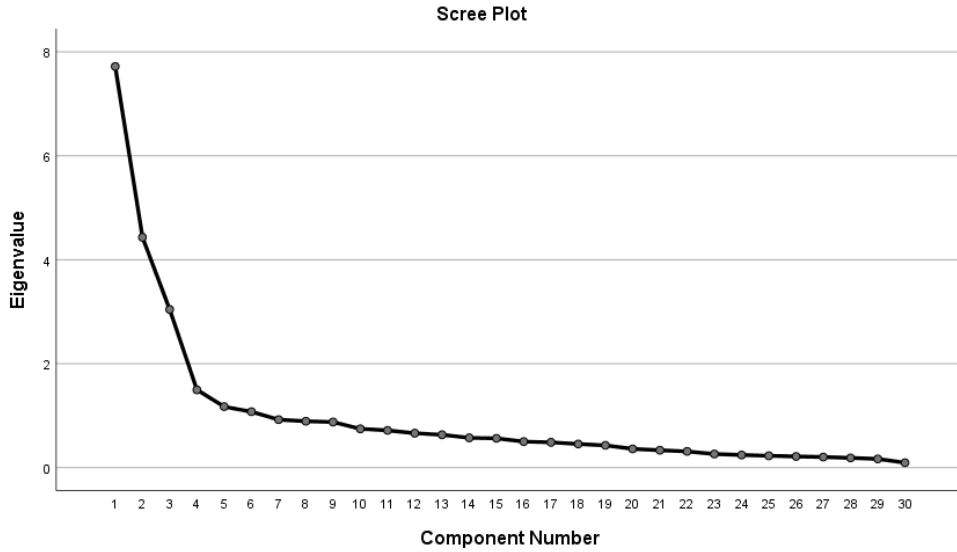
Ölçeklerin yapı geçerliliğinin belirlenmesi, ölçek geliştirilmesi ve uyarlama çalışmalarında verilerin elde edilmesi için en fazla kullanılan yöntem faktör analizi olarak tercih edilmektedir (Seçer, 2013). Bu faktör analizleri açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) olarak iki ayrı yol ile gerçekleştirilmektedir (Orçan, 2018). Muhakkiklik tutum ölçeğinin taslağından alınan verilerde ölçek yapı geçerliliğini belirlenebilmesi için AFA ve DFA analizleri uygulamaya alınmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği için; veri setinin analizler için uygun olup olmadığının incelenmesi, ölçeği oluşturan faktörlerin ortaya çıkarılması, döndürme yöntemlerinin uygulanması ve bu faktörlerin adlandırılması gibi farklı dört izlenmektedir (Kalaycı, 2010).

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Açımlayıcı faktör analizi ölçme aracında var olan maddelerin hangi boyutlar altında toplanıp analiz edileceği ve bu maddeler arasında nasıl bir bağın olduğunun ortaya çıkarılması yapılan çalışmalardır (Seçer, 2013). Ölçekte yapılan analizlerde ilk olarak maddelerin ve verilerin faktör analizi ile ilgili uyumuna bakılır. Bu açıdan düşünüldüğünde var olan maddelerin 5 ile 10 katı arasında katılımlar olmasına veya genel olarak katılımcıların 300-500 arasında olmasına dikkat edilerek bu sayıların yeterli olduğu düşünülmektedir (Seçer, 2013). Bundan dolayı bu çalışma örneğinin büyüklüğü ve uygunluğu yönüyle faktör analizinin yapılma durumunun anlaşılması için gereken veri setleri Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testleri uygulamaya alınmıştır. Yapılan bu analizlerden elde edilen sonuçların .50 den az olması durumunda bu veri setinin faktör analizi için uygun ve doğru olmayacağı belirtilmekte ve faktör analizi uygulamalarının sağlıklı sonuçlar vermesi için KMO değerinin .60 ve üzerinde olması önerilmektedir (Büyüköztürk, 2019). Yapılan analiz ile birlikte Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .84 olduğu görülmüştür. Bu değerden yola çıkarak örneğin büyüklüğü için açımlayıcı faktör analizine uygunluğunun "*mükemmel derecede yeterli*" bulunduğu ortaya çıkmıştır (Büyüköztürk, 2019). Araştırmanın Bartlett Testi sonuçlarına bakıldığında bulunan ki-kare değeri yeterince anlamlı görülmektedir [$\chi^2(325) = 2587,062; p < .01$].

Faktör Analizinin Yapılması

Muhakkiklik tutum ölçeğinde faktör deseninin ortaya çıkarılması amacıyla belirtilen faktörleşme yöntemi ve uygulamaya alınan temel bileşenlerin analizinde; faktör analizi döndürme yöntemi olan dik döndürme yöntemi olan maksimum değişkenlik (varimax) seçeneğine başvurulmuştur. Çünkü bu teknikte madde yük değeri bir faktör için 1.0'a ve diğer faktör için ise 0.0'a yaklaştırmayı amaçlamaktadır (Büyüköztürk, 2019). Bunun yanında kaç faktör olduğunun ortaya çıkarılması için yamaç-birikinti grafiğinden (Scree Plot) yararlanılmıştır. Can (2018) çizgi grafiğini yorumlarken faktörlerin çözümlenmesinden elde edilen netice ile faktör sayılarının belirlenmesinde ayrı bir ölçüt olarak sunulduğunu ifade etmektedir. Yapılan faktör analizlerinde temel maddelerin 26 adetinin değeri 1'in üstünde olan beş bileşen olduğu anlaşılmıştır. Bu beş bileşenin toplam varyans içinde etkisi %62.72 tür. Bu bileşenlerin oluşturduğu toplam varyans (Total Variance Explained) tablo ve yamaç-birikinti grafiklerinde (Scree Plot) varyansların tümüne yaptıkları katkının önemi bağlamında bakıldığında, beş bileşenin varyansa katkıları (%62.72) ve yedinci bileşenden sonraki toplam katkılarının hem küçük ayrıca yaklaşık değerler olarak birbirleri ile aynı bulunduğu anlaşılmıştır.

Şekil 1: Yamac-Birikinti (Scree Plot) Grafiği

Şekil 1’de gösterilen yamac-birikinti grafiğinde beşinci noktadan sonraki eğim bir plato çizmektedir. Altıncı noktadan sonraki bileşenlerin katkıları hem az hem de yakın değerler bazında ise aynı olduğu görülmüş ve faktör sayısı olarak ise 5 tane düşünülmüştür. Ayrıca ölçek geliştirme zamanında belirlenen teorik yapıdaki boyutlarla uyumlu olması bağlamında anlamlı olması manidardır.

Araştırmanın Faktör Analizi Sonuçları

Araştırmadaki maddelerin faktör deseninin belirlenmesi için yöntem olarak temel bileşen analizinde; döndürme deseni olan dik döndürme yönteminde en fazla (maksimum) değişkenlik oluşturan varimax uygulanmıştır. Saraçlı (2011) veri seti uygulamaları için en anlamlı döndürme yöntemi olarak varimax olduğunu ifade etmektedir. Maddelere bakıldığında faktörlerde .50 ve üstünde değer bulan maddelerle iki ve daha çok faktörde bulunup değerleri arasındaki fark .2’den az olan maddeler binişik kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2019). Tekraren yapılan varimax döndürme analiz tekniğinde işlem sonrası ulaşılan faktör yükleri döndürülen bileşenler matris tablosundan (Rotated Component Matrix) kabul değerinin (.50) altındaki maddeler için sadece 24. Madde olduğu görülmüştür. Farklı faktörlerde olan maddelerin yük değerleri arasında .20 den az bir fark olması nedeni ile 17., 18., 19., ve 27. Maddeler bu işlemler sonucunda ölçekten atılmıştır. Beş faktör için yinelenen ve analiz dışında bırakılan maddelerin sonucunda yapılan işlemlerden sonra faktörlerde varyansa yapılan katkıların toplamı %63,33 şeklinde bulunmuştur

Tablo 3. Muhakkiklik Tutum Ölçeği Ölçeğinde Faktörlerin Varyans Açıklama Yüzdeleri

Faktör	Öz Değer	Varyansa katkısına ilişkin yüzdesi	Varyansa katkısına ilişkin birikimli yüzdesi
Faktör 1	6.748	26.992	23.992
Faktör 2	4.018	16.072	43.063
Faktör 3	2.517	10.067	53.131
Faktör 4	1.453	5.813	58.944
Faktör 5	1,098	4.393	63.338

Tablo 3’te gösterildiği üzere ölçeğe uygulanan dik döndürme yöntemi varimax sonrası rotasyonun öz değeri %1 den büyük olan ve toplamında 25 maddeden oluşan 5 faktörlü

yapıda 1. Faktör toplam varyansında %23.992'sini, 2. Faktör %43.063'ünü, 3. Faktör %53.131'ini, 4. Faktör %58.944'ünü ve 5. Faktör ise birikimli olarak %63.338'ini açıklamıştır. Sonuç olarak toplam varyanstan elde edilen %30 ve üstü olması kabul edilebilir şeklindedir (Büyüköztürk, 2017). Öz değer kavramı faktör analizi yapılırken elde edilen işlemlerde bir faktörün tek başına karşılığı olarak açıklandığı bir koşuldur. Bu faktörlerin analizlerinde alt boyutlarınca öz değerlerin en az 1 olması ve bu alt faktörlerin ölçeğin boyutlarının her birinde yer alan varyansın en az %5'ini açıklaması beklenmektedir (Seçer, 2013). Ölçekler açıklanması beklenen varyans değerleri hakkında görüşler arasında farklılıklar olsa da açıklanan varyansların açıklanmayanlara göre mutlak surette yüksek olması gerektiği ile ilgili genel görüşler belirtilmektedir. Son neticede Muhakkiklik tutum ölçeği için açıklanan varyans oranının belirtilen düzey oranında olduğu söylenebilir.

Faktörlerin Güvenirlik Analiz Sonuçları

Bu ölçeğin güvenirlik analizi için iç tutarlılık katsayısından (Cronbach Alpha) yararlanılarak hesaplanmıştır. Ölçekte yer alan her faktör ve ölçeğin geneli iç tutarlılık değerleri hesaba katılmıştır. Analiz neticesinde elde edilen 25 maddenin bulunduğu faktörler arasında meydana gelen dağılım çizelgesi, faktör yükü ve Cronbach Alpha değeri ile ölçek bütün Cronbach Alpha değerleri aşağıdaki Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Faktör Maddeleri, Faktörlerin Yükleri ve Ölçek Güvenirlik Analizi

Faktörler	Madde Sayısı ve Maddeler	Faktör Yük Aralığı	Faktörlerin Cronbach Alpha Değerleri
Faktör 1	1,2,3,4,5,6,13,14	526-834	.894
Faktör 2	9,10,8,11,7,12	593-743	.891
Faktör 3	23,21,16,20,22,15,25	682-880	.823
Faktör 4	29,30	808-885	.826
Faktör 5	26,28	710-772	.585
Ölçeğin genel cronbach alpha katsayısı			.869
Kasier-Meyer-Olkin (KMO): ,846		Bartlett Testi Sonucu: 2483,399 (p<,01)	

Tablo 4'te gösterildiği üzere Faktör 1'de 1.,2.,3.,4.,5.,6.,13. ve 14., maddeler bulunmakta ve maddelerdeki faktör yükleri .526-.834 aralığında bulunmakta iken Cronbach Alpha Değerleri ise .894 olarak bulunmuştur. Faktör 2'de 7., 8., 9., 10., 11. ve 12. Maddeler bulunmakta ve maddelerdeki faktör yükleri .593-.743 aralığında bulunmakta iken Cronbach Alpha Değeri .891 olarak bulunmuştur. Faktör 3'te 15., 16., 20., 21., 22., 23.ve 25. Maddeler bulunmakta ve maddelerdeki faktör yükleri .682-.880 aralığında bulunmakta iken Cronbach Alpha Değeri .826 olarak bulunmuştur. Faktör 4'te 29. ve 30. maddeler bulunmakta ve maddelerdeki faktör yükleri .808-.885 aralığında bulunmakta iken Cronbach Alpha Değeri .585 bulunmuştur. Faktör 5'te ise 26. ve 28. maddeler bulunmakta ve maddelerin faktör yükleri .710-.772 aralığında bulunmakta iken Cronbach Alpha Değeri .846 olarak bulunmuştur. Ölçek geneli için Cronbach alpha .869 Kasier Meyer Olkin(KMO) .846 ve Bartlett Testi sonucu 2483,399 (p<.01) olarak bulunmuştur. Faktörlerin arasındaki ilişkinin incelenmesi korelasyon testi analiz uygulaması yapılmıştır. Bu analiz sonuçları Tablo 5'te açıklanmıştır.

Tablo 5. Faktörlerin Arasındaki Korelasyon Analizi

	F1	F2	F3	F4	F5
r	1				
F1 p					
N	189				
r	-,062	1			
F2 p	,395				
N	189	189			
r	,372**	-,057	1		
F3 p	,000	,433			
N	189	189	189		
r	,403**	-,047	,291**	1	
F4 p	,000	,516	,000		
N	189	189	189	189	
r	,325**	,091	,392**	,223**	1
F5 p	,000	,212	,000	,002	
N	189	189	189	189	189

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 5' te gösterildiği üzere analiz sonucunda elde edilen beş faktör arasındaki ilişki yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Korelasyon katsayısı, en az iki değişken arasında olan ilişkinin değerinin elde edilmesi ve bu değerlerin yorumlanması için kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2010). Muhakkiklik tutum ölçeğinin faktörlerinin arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacı ile Pearson korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Araştırmalarda bu konuda korelasyon katsayısında mutlak değeri, 0.70-1.00 arasında ise yüksek; 0.69-0.30 arasında ise orta; 0.29-0.00 arasında ise düşük düzeyde ilişkinin bulunduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2010). Bu bilgiden hareketle F1-F3 faktörleri arasında ilişki .37 ile orta, F1-F4 faktörleri arasındaki ilişki .40 orta, F1-F5 faktörleri arasında ilişki .35 ile orta, F3-F4 faktörleri arasında ilişki .29 ile düşük, F3-F5 faktörleri arasında ilişki .39 ile orta, F4-F5 faktörleri arasında ilişki .22 ile düşük ama pozitif yöndedir. Bu ilişki ayrıca orta düzeyde ve anlamlı bulunmuştur. Diğer faktörlerde karşılıklı ise yine pozitif yönde ilişki olmakta ve orta düzeyde ifade edilecek bir ilişki bulunmuştur.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

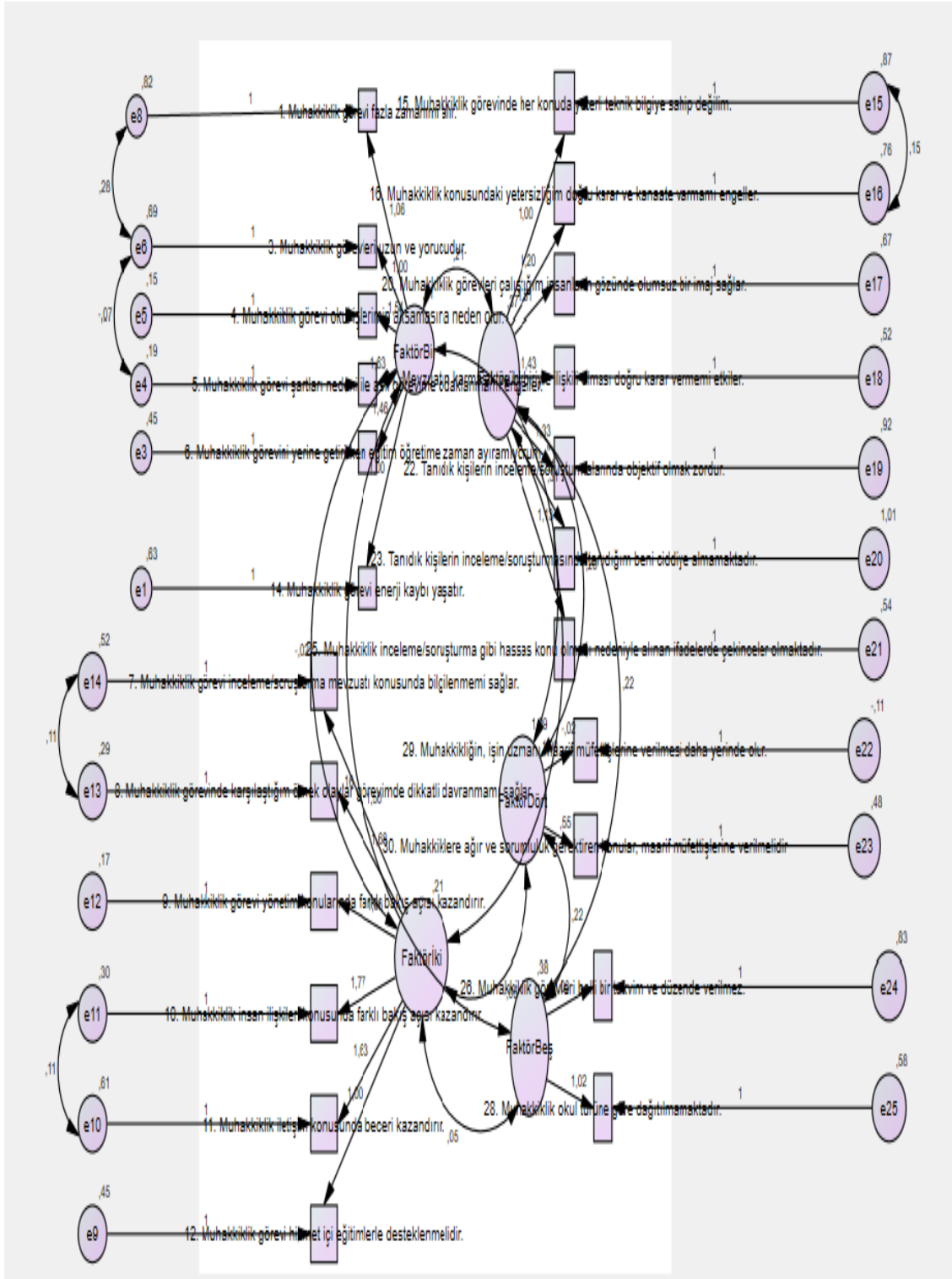
Muhakkiklik tutum ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizlerinin yapılması için AMOS 21 programından yararlanılmıştır. Ölçekler için doğrulayıcı faktör analizleri; ölçek geliştirme ve uyarlama süreci içinde daha önce açılımlayıcı faktör analiziyle ortaya çıkarılmış modellerin ya da yapıların test edilmesi olarak ifade edilmektedir (Seçer, 2017). Bir başka tanım ile araştırmacılar ellerindeki verinin gerçek ve orijinal yapı ile uyup uymadığını göstermektedir (Meydan ve Şeşen, 2015). Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), belirlenmemiş değişkenler ile var olan kavramsal yapının test edilmesinden yararlanan gelişmiş bir dayanağı olan tekniktir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014). Muhakkiklik tutum ölçeği DFA için en başta orijinal ölçekte ortaya çıkarılan 5 gizil değişken (5 faktör) ve 25 gözlenen değişkenin meydana getirdiği model için ilk düzeyde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Tablo 6. Model Uyum Gösterge İndeksleri

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Model	Uyum yorumu
χ^2/df	$\chi^2/sd < 3$	$\chi^2/sd < 5$	2.335	Mükemmel uyum
RMSEA	0.000 ve <0.50 arası	=0.50 ve =0.80 arası	0.072	Kabul edilebilir uyum
RMR	0.000 ve <0.50 arası	=0.50 ve =0.80 arası	0.077	Kabul edilebilir uyum
GFI	=.90 ve üstü	=.85 ve üstü	0.863	Kabul edilebilir uyum
IFI	=.95 ve üstü	=.90 ve üstü	0.907	Kabul edilebilir uyum
CFI	=.97 ve üstü	=.95 ve üstü	0.906	Kabul edilebilir uyum

Doğrulayıcı faktör analizine yönelik model uyumu için kabul edilen birçok değer olmasına rağmen alan yazında uyum indekslerinin kullanımına yönelik kesin bir görüş ifade edilmemektedir (Meydan ve Şeşen, 2015). Bu çalışmada yaygın görülen uyum indeksleri için önerilen χ^2/df , *GFI*, *IFI*, *CFI*, *RMR* ve *RMSEA* uyum indeksleri kullanılmıştır.

Tablo 6'da belirtildiği üzere, birinci düzey DFA analizi için modelin indekslerine bakıldığında elde edilen sonuçlar $\chi^2/sd=2.335$, *RMSEA*=0.072, *GFI*=0.863, *IFI*=0.907 ve *CFI*=0.906 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre χ^2/df "mükemmel uyum" *RMSEA*, *RMR*, *GFI*, *IFI*, ve *CFI* kabul edilebilir uyum gösterdiği anlaşılmaktadır (Schumacher ve Lomax, 2004; akt., Seçer, 2017). Yapılan DFA sonuçları incelendikten sonra gerekli uyum indekslerini düzeltmek için ölçek maddelerinin teorik yapısı da dikkate alınarak aynı faktörde içinde yer alan maddelerin hataları birleştirilerek kovaryans modifikasyonuna gidilmiştir. Bunun ardından estimate regresyon değeri düşük olan ve analizin güvenilirliğini düşüren 2. ve 13. Maddeler analizden çıkarılmıştır. Bu verilerden hareketle Muhakkiklik Tutum ölçeği 23 maddesi ile 5 faktörlü yapısının model uyumunun olduğu test edildi ve modelin genel şekil ve veriler bazında doğrulandığı görülmüştür. Söz konusu modifikasyonları ve regresyonlar Şekil 2 de verilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırma, okul müdürlerinin muhakkiklik tutumlarının belirlenmesini sağlamak amacı geçerli ve güvenilir bir ölçek için geliştirmektir. Çalışmaya başlamadan önce okul müdürleri ile görüşülmüş sonrasında literatür taranmıştır. Bu görüş ve okumalar neticesinde madde havuzu taslağı meydana getirilmiştir. Ayrıca uzmanlara gönderilen madde formları deneme formuna dönüştürülerek alınan dönütlerle maddeler eklenmiş ve bazı madde dillerinde düzeltmeler yapılmıştır. Ölçek devlet okullarında okul müdürlüğü yapan 189 okul müdürüne açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve 256 okul müdürüne ise doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için uygulanmıştır. Elde edilen veriler ışığında yapılan AFA analiz uygulaması çerçevesinde maddelerde korelasyon .30 değerinin altında olan madde bulunmamıştır. Madde analizlerinin sonucunda elde edilen 30 madde faktör analizi uygun bulunmuştur. Ölçek maddelerinin AFA analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .85 bulunmuştur. Bu bulgudan yola çıkarak örneklem büyüklüğüne göre faktör analizinin yapılması Büyüköztürk, (2019) "mükemmel derecede yeterli" sonucu bulunmuştur. Ayrıca çalışmada Barlett Testi sonuçlarına bakıldığında, bulunan ki-kare değerinin anlamlı çıktığı görülmüştür ($\chi^2(300) = 2483.399$ ($p < .01$)). Ölçekte uygulanan analizlerden varılan sonuçlara göre, analiz edilen 30 temel madde için değeri 1'in üstünde olan 5 faktör olduğu anlaşılmıştır. Bileşenlerin varyansın hepsine bütünüyle yaptıkları katkı %63'tür. Bu bileşenler ayrıca belirlenen toplam varyans (Total Variance Explained) tablosu ve de yamaç-birikinti grafiği (Scree Plot) da incelenerek, toplam varyansa yapılan katkı değerlendirilmesi ele alındığında beş bileşenin varyansa etkisi (%63,33) olarak hesaplanmıştır. Ölçek 6 faktörden sonra toplam varyansa etki eden katkı hem az hem de yaklaşık değer aynı seviyede görüldüğü anlaşılmıştır. Bu analizler neticesinde ölçeğin 23 madde ve beş alt boyuttan (faktörden) meydana geldiği görülmüştür. Faktörlerin kendi arasındaki güçlü ilişkilerini gösteren ve maddelerin düzgün toplanmasını sağlayan Varimax (dik döndürme) tekniği kullanılmıştır.

Araştırma ölçeğinin faktörlerinin ortalama Cronbach Alpha katsayısı .869 bulunmuştur. Bu faktörler için Cronbach Alpha önerilen değer sınırı olan .70 üzerinde olması ölçek için yeterli derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Tablo4).

Muhakkiklik tutum ölçeği yapılan Pearson korelasyon analizi katsayısına bakıldığında faktörler arasında pozitif yönde ve orta derecede anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 5).

Yapılan Doğrulayıcı faktör analizi uygulamasında belirlenen 5 faktörlü değişken (MZA, MFA, MHA, MUA, MGA) ve 23 maddeden oluştuğu, ayrıca düzey doğrulanması için faktör analizi uygulanmıştır. Bu durumda birinci düzey için doğrulayıcı faktör analizi bağlamında uyum indekslerine bakıldığında bulunan uyum indeksleri [$\chi^2/sd=2,335$, $RMSEA=0.072$, $GFI=0.863$, $IFI=0.907$, $RMR=0.077$ ve $CFI=0.906$ olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre χ^2/df , mükemmel ve RMSEA, RMR, ve CFI kabul edilebilir uyum gösterdiği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak MTÖ nün okul müdürlerinin Muhakkiklik tutumuna ilişkin algılarının belirlenmesi, okul müdürlerinin sorunlarının ortaya çıkarılması için geçerli ve güvenilir bir ölçek halini aldığı söylenebilir. Ölçek farklı değişkenlerle ele alınarak okul müdürlerinin denetim ve soruşturma görevlerine ilişkin sorunların tespit edilmesinde kullanılabilir. Ölçeğin eğitimin farklı yönetim kademeleri ve farklı yerlerinde uygulanarak sonuçlarından faydalanabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ayvaz, M. (2017). Okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı.
- Bozak, A. & Karabulut, B. (2021). The Administrative investigation in local educational organizations: An evaluation through the lens of school managers. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 6(15), 771-830.
- Bursalıoğlu, Z. (2021). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorumları*.
- Can, A. (2018). SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi. *Pegem Atıf İndeksi*, 001-429.
- Christensen, L. B., Johnson, B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri: Desen ve analiz*. Anı.
- Çokluk, Ö.; Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dal, M. (2019). Okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri (C. 5)*. Asil Yayın Dağıtım Ankara, Turkey.
- Karagöz, İ. (2016). *İnceleme ve soruşturma rehberi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Karasar, N. (1995). Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler. *Ankara: Anı Yayıncılık*.
- Korkmaz, K. (2009). Takdir yetkisinin disiplin hukukunda kullanımı ve yargısal denetimi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1), 241-252.
- MEB. (2006). *İnceleme soruşturma ve ön inceleme rehberi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2013). *Millî eğitim bakanlığı ortaöğretim kurumları yönetmeliği*. Resmî Gazete Tarihi: 07.09.2013 Resmî Gazete Sayısı: 28758 <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18812&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> indirilme tarihi 23.02.2023
- meb.gov.tr (2023). *İdari soruşturma/disiplin soruşturması*. https://toroslar.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_03/18113720_Soruşturmanın_YURU_TULMESY_VE_RAPOR_YAZIMI.pdf indirilme tarihi 26.03.2023
- Meydan, C. M. ve Şeşen, H. (2015). Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları, (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık
- Orçan, F. (2018). Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi: İlk hangisi kullanılmalı. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 9(4), 413-421.
- Saraçlı, S. (2011). Faktör analizinde yer alan döndürme metotlarının karşılaştırmalı incelenmesi üzerine bir uygulama. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 22-26.
- Seçer, İ. (2013). SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi. *Ankara: Anı Yayıncılık*.

- Seçer, İ. (2017). SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şirin, A., & Dal, S. (2019). Okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşleri: Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir, Esenler ve Zeytinburnu örneği. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 11(3), 215-240.
- Taş, H. & Şeker, S. (2020). Okul Yöneticilerine Verilen İnceleme/Soruşturma Görevlerine İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri . *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 28 (6) , 2450-2464 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/57154/710498>
- Taymaz, H. (2009). *Okul yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Taymaz, H. (2015). *Teftiş Kavramlar İlkeler Yöntemler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tezbaşaran, A. A. (2008). Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu (e-kitap). *Erişim: http://www.academia.edu/1288035/Likert_Tipi_Ölçek_Hazırlama_Kılavuzu*.
- TDK. (2023). *Türk dil kurumu sözlüğü*. <https://sozluk.gov.tr/> indirilme tarihi 23.02.2023
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. 2709 Kabul Tarihi: 18/10/1982. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf> indirilme tarihi 08.03.2023
- Ünal, A. (2006). *Eğitim kurumlarında adli ve idari soruşturma*. Ankara: Yargı Yayınevi Üniversitesi Yayınları.
- Yeşil Yıldırım, G., & Levent, A. F. (2021). Okul müdürlerinin öğretmenlere verdikleri disiplin cezalarına ilişkin görüşleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1566-1593.
- Yıldırım, N. (2015). İnceleme soruşturma açısından okul müdürlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 418-433.

EK 1 Muhakkiklik Tutum Ölçeği

EK 1 Muhakkiklik Tutum Ölçeği	
Muhakkiklik Zorlukları Algısı (MZA)	
1	Muhakkiklik görevi fazla zamanımı almaktadır.
3	Muhakkiklik görevleri uzun ve yorucudur.
4	Muhakkiklik görevi okul işlerinin aksamasına neden olur.
5	Muhakkiklik görevi şartları nedeni ile asıl görevime odaklanmamı engeller.
6	Muhakkiklik görevini yerine getirirken eğitim öğretime zaman ayıramıyorum.
14	Muhakkiklik görevi enerji kaybı yaşatır.
Muhakkiklik Fayda Algısı (MFA),	
7	Muhakkiklik görevi inceleme/soruşturma mevzuatı konusunda bilgilenmemi sağlar.
8	Muhakkiklik görevinde karşılaştığım örnek olaylar görevimde dikkatli davranmamı sağlar.
9	Muhakkiklik görevi yönetim konularında farklı bakış açısı kazandırır.
10	Muhakkiklik insan ilişkileri konusunda farklı bakış açısı kazandırır.
11	Muhakkiklik iletişim konusunda beceri kazandırır.
12	Muhakkiklik görevi hizmet içi eğitimlerle desteklenmelidir.
Muhakkiklikte Duygu Algısı (MDA),	
15	Muhakkiklik görevinde her konuda yeterli teknik bilgiye sahip değilim.
16	Muhakkiklik konusundaki yetersizliğim doğru karar ve kanaate varmamı engeller.
20	Muhakkiklik görevleri çalıştığım insanların gözünde olumsuz bir imaj sağlar.
21	Mevzuatın karmaşık ve birbiriyle ilişkili olması doğru karar vermeme etkiler.
22	Tanıdık kişilerin inceleme/soruşturmalarında objektif olmak zordur.
23	Tanıdık kişilerin inceleme/soruşturmasında tanıdığım beni ciddiye almamaktadır.
25	Muhakkiklik dosyasının gizliliğine ilişkin gerekli güvenlik önlemlerinin alınması gerekir.
Muhakkiklikte Uzmanlık Algısı (MUA),	
29	Muhakkikliğin, işin uzmanı maarif müfettişlerine verilmesi daha yerinde olur.
30	Muhakkiklere ağır ve sorumluluk gerektiren konular, maarif müfettişlerine verilmelidir
Muhakkiklikte Görev Dağılımı Algısı (MGDA)	
26	Muhakkiklik görevleri belli bir takvim ve düzende verilmez.
28	Muhakkiklik okul türüne göre dağıtılmamaktadır.